

BIULETYN

Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

WARSZAWA

MAJ 1949

Nr. 5 (29)

Wydaje Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, W-wa, Smulikowskiego 6-8.

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI POLSKIEGO TOWARZY-
STWA KRAJOZNAWCZEGO ZA ROK 1948
I ZARZĄDU GŁÓWNEGO P.T.K. ZA OKRES
KADENCJI OD 27 MAJA 1948 ROKU DO
1 CZERWCA 1949 ROKU

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, wybrany na Zjeździe Delegatów w Szczecinie w dniu 27 maja 1948 roku, ukonstytuował się w sposób następujący: Prezes — dr Stanisław Leszczycki, V-Prezesi: Józef Kołodziejczyk (akcja krajoznawcza, muzea i opieka nad zabytkami przeszłości), Kazimierz Staszewski (sprawy organizacyjne), Stanisław Gabryszewski (sprawy turystyczne), Sekretarz — vacat, Zast. Sekretarza — Wacław Kowalski, Skarbnik — Władysław Gruszczyński, zast. Skarbnika — Władysław Maliszewski, Przewodniczący Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej — prof. Leopold Wegrzynowicz, zastępca Przewodn. Jadwiga Jaroszowa, **Członkowie Zarządu:** Zygmunt Bęczkowiec, Władysław Ferenc, dr. Regina Fleszarowa, Stanisław Lenartowicz, Lucejan Motyka, dr Mieczysław Orłowicz, prof. Władysław Szafer, dr Kazimierz Zawadowski, dr Franciszek Uhoreczak, Leszek Kléma, Justyn Wojsznis, pos. Antoni Langer, dr Wiesława Kondracka, Jan Reychman, Marian Ryczer, Walery Przyborowski.

W okresie sprawozdawczym Władysław Maliszewski złożył mandat, a dokooptowano w skład Zarządu następujące osoby: inż. Alfreda Wiślickiego, Ignacego Hennera, dr Kazimierza Jasińskiego i Wacława Pietraszkiewicza. Od jesieni 1948 roku sprawy turystyczne w Zarządzie Głównym przejął Stanisław Lenartowicz, Kierownikiem Biura Zarządu Głównego był Zbigniew Tokarski.

Komisję Rewizyjną stanowili: Konstanty Czerwiński, Michał Jachnis, Jerzy Kołodziejcki, pos. Stanisław Osiecki, Otton Tomaszewski, Zofia Wołowska. Przewodniczącym Komisji był do dnia 9.XI.49 Michał Jachnis, a po jego wyjeździe Jerzy Kołodziejcki.

Dążąc do oparcia działalności Towarzystwa na opinii możliwie najszerszego grona członków Zarządu Głównego, wprowadzono zasadę, że na posiedzenia Prezydium zapraszani będą nie tylko członkowie przewidziani w Statucie,

lecz wszyscy członkowie Zarządu Głównego zamieszkałi w Warszawie. Dlatego też na poszczególne posiedzenia Prezydium przybywało do 20 osób spośród członków Zarządu Głównego. W ten sposób skonstruowano Prezydium do pewnego stopnia zastępowało plenarne posiedzenia Zarządu Głównego i umożliwiało ograniczenie kosztownych posiedzeń plenum do koniecznego minimum. W okresie sprawozdawczym odbyły się trzy plenarne posiedzenia Zarządu Głównego, zaś posiedzeń rozszerzonego Prezydium odbyło się 14.

Niezależnie od tego w dniu 27 listopada 1948 roku odbyła się w Warszawie jednodniowa konferencja organizacyjna działaczy Oddziałów P. T. K., obesłana przez przedstawicieli 43 naszych Oddziałów.

W działalności swej w pierwszym rzędzie Zarząd Główny położył nacisk na takie rozwiązanie sprawy krajoznawstwa, by ze względu na swoje walory kształcące i wychowawcze służyło ono szerokim masom społeczeństwa. Rzucone przez Prezydenta R. P. Bolesława Bieruta hasło upowszechnienia kultury stwarzało dogodne warunki dla upowszechnienia krajoznawstwa, które przecież ma również za zadanie poznanie dorobku kulturalnego naszego narodu, poznanie podstawy, na której nasza kultura wzrastała i wzrasta.

Hasło upowszechnienia krajoznawstwa nie da się zrealizować bez odpowiednich przygotowań, bez zorganizowania szerokiej bazy społecznej, wykazującej czynne zainteresowanie dla spraw krajoznawczych. Dlatego też Zarząd Główny nawiązał kontakt z **Wydziałem Kulturalno-Oświatowym Komisji Centralnej Związków Zawodowych**. Na ogólnopolskim zjeździe działaczy świetlicowych KCZZ we Wrocławiu, odbytym w dniach 14, 15, 16 października 1948 roku, przyjęto deklarację P. T. K. o gotowości do daleko idącej współpracy ze Związkami Zawo-

dowymi w dziedzinie popularyzacji krajoznawstwa. W Wydziale Kulturalno-Oświatowym KCZZ postanowiono utworzyć Komisję Krajoznawczą. Dla nawiązania ściślejszego kontaktu z nami Wydział Kulturalno-Oświatowy KCZZ delegował do Zarządu Głównego P.T.K. trzech swoich przedstawicieli: dr Reginę Fleszarową, Tadeusza Nawrockiego i Wacława Kowalskiego. Zarząd Główny ze swej strony delegował do Komisji Krajoznawczej Wydziału Kulturalno-Oświatowego KCZZ trzech swoich przedstawicieli: Kazimierza Staszewskiego, Stanisława Lenartowicza i Zbigniewa Tokarskiego. Komisja przepracowała zasady racjonalnego wycieczkowania, zasady ochrony przyrody i zabytków przeszłości, ustaliła formy współpracy komórek P. T. K. z komórkami powiatowymi i okręgowymi K. C. Z. Z. Współpraca ta została już w terenie nawiązana.

Podobną współpracę po wstępnych konferencjach przygotowawczych podjął Zarząd Główny P. T. K. z **Funduszem Wczasów Pracowniczych**. Uznano, że wczasy pracownicze w wybitny sposób sprzyjają uprawianiu krajoznawstwa. Na kursie dla instruktorów kulturalno-oświatowych Funduszu Wczasów w okresie zimy 1948/49 prelegenci P. T. K. z Prezesem dr Stanisławem Leszczyckim na czele zreferowali zagadnienie krajoznawstwa na wczasach. Zaprojektowano nową formę wczasów, mianowicie, wczasy wędrowne, o charakterze wybitnie krajoznawczym. Uczestnicy tych wczasów wędrować będą w ciągu dwu tygodni po ustalonej trasie (Z biegiem Wisły, Kraina jezior Mazurskich, Karkonosze), zatrzymując się w schroniskach Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, względnie Pol. Tow. Tatrzańskie. Dla wczasowiczów P. T. K. postanowiono wydać, a Fundusz Wczasów rozprawić specjalne Informatory Krajoznawcze, ułatwiające poznanie tej polaci kraju, w której wczasowicz wypoczywa. Z serii tych Informatorów wydano już Informator dla Spawy. W przygotowaniu znajdują się dalsze informatory.

Dla świetlic i domów wypoczynkowych postanowiono wydać przygotowane już: 1. Wskazania dotyczące ochrony przyrody i zabytków przeszłości, 2. Wskazania praktyczne, dotyczące wycieczek. W tym wypadku chodzi o to, by nawet oddalone od komórek organizacyjnych P. T. K. punkty Związków Zawodowych mogły we własnym zakresie podjąć się organizacji ruchu krajoznawstwa opartego na racjonalnych zasadach.

Przedstawiciele Związków Zawodowych zasiadają obecnie w Zarządach komórek organizacyjnych P. T. K., zaś w czasie najbliższym nasi przedstawiciele zaproszeni zostaną

do Komisji Krajoznawczych Okręgowych i Powiatowych Rad Związków Zawodowych. Niektóre tereny mogą się wykazać poważnym dorobkiem w zakresie współpracy P. T. K. ze Związkami Zawodowymi (np. Rzeszów).

Prace Towarzystwa w zakresie upowszechnienia krajoznawstwa spotkały się z żywym poparciem **Głównego Urzędu Kultury Fizycznej**, który chętnie podjął współpracę z Polskim Towarzystwem Krajoznawczym, asygnując równocześnie odpowiednie fundusze na akcję biur turystycznych, szkolenie przewodników, popularne wydawnictwa ułatwiające racjonalne wycieczkowanie.

Wszystkie powyższe posunięcia Zarządu Głównego przeprowadzone pod osobistą opieką Prezesa dr Stanisława Leszczyckiego, wytworzyły dogodne warunki dla rozszerzenia działalności krajoznawczej i potwierdziły słuszność założeń zgłoszonych przez P. T. K. na pierwszym powojennym Kongresie Turystycznym w Krakowie w roku 1946 w sprawie upowszechnienia krajoznawstwa i turystyki.

Prace te znalazły zrozumienie w Prezydium Rady Ministrów, które przez cały rok wspierało finansowo działalność organizacyjno-programową Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Z bardzo wydatną pomocą śpieszyło Towarzystwu Ministerstwo Komunikacji, asygnując na cele turystyczne Towarzystwa, w szczególności zaś na inwestycje w schroniskach, poważne kwoty. Na odcinku działalności kulturalno-oświatowej Towarzystwo było wspierane również i przez Ministerstwo Oświaty.

Na specjalne podkreślenie zasługuje życzliwy stosunek Przydenta R. P. Bolesława Bieruta do spraw Towarzystwa. Przedstawiciele Prezydium Zarządu Głównego P. T. K. mieli zaszczyt odbyć z Prezydentem R. P. dłuższą konferencję w sprawach krajoznawczych, a pierwszy powojenny ogólnopolski Zjazd Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej PTK w dniu 6 maja 1948 roku goszczony był przez Prezydenta R. P. w Belwederze. Złotą Odznakę Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego Prezydent Bolesław Bierut przyjął z rąk młodzieży krajoznawczej z wyrazami szczerzej sympatii.

Silny nacisk, jaki Rząd Polski Ludowy położył na sprawy kulturalno-oświatowe, sprzyjał nawiązaniu bliższej łączności z organem Ministerstwa Kultury, a mianowicie z **Nacelną Dyrekcją Muzeów i Ochrony Zabytków**. Obopólnie stwierdzono, że współdziałanie PTK w organizacji muzeów w Polsce oraz w opiece nad zabytkami przeszłości jest konieczny. W czasie wspólnych narad opracowano szczegółowy plan działalności P.T.K. w tej dziedzinie.

Do najpilniejszych zadań w akcji muzealnej jakie Zarząd Główny ma podjąć należy:

- uporządkowanie sprawy zbiorów muzealnych P. T. Krajoznawczego oraz ich reaktywowanie wg stanu przedwojennego w następujących miejscowościach: Sandomierz, Łowicz, Olkusz, Miechów, Ostrowiec, Ojców, Końskie, Starachowice, Tuchola
- uregulowanie tytułu własności muzeów już uruchomionych w miejscowościach: Tomaszów Mazowiecki, Włocławek i Piotrków Trybunalski.
- zorganizowanie na najbliższy okres nowych muzeów w miejscowościach: Warka, Kętrzyn, Kołobrzeg, Myślenice, Sobótka, Stargard, Słupsk i na Św. Krzyżu,
- pomoc P. T. Krajoznawczego Ministerstwu Kultury i Sztuki w organizacji muzeów w ramach 6 letniego planu rozbudowy muzeów,

Organizację tych zagadnień w ramach P.T.K. Zarząd Główny powierzył Józefowi Kołodziejczykowi, który nawiązuje łączność z zainteresowanymi Oddziałami i objeżdża teren celem dopilnowania realizacji planu na rok 1949 i lata następne.

Działające przed wojną **Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości**, rozważając możliwości swej pracy w nowych powojennych warunkach, doszło do wniosku, że najbardziej celowym posunięciem będzie restytuowanie działalności w ramach Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, które dla spraw opieki

nad zabytkami przeszłości powoła odrębny Wydział. W ten sposób Polskie Towarzystwo Krajoznawcze rozszerza znacznie program swych prac, a dla spraw ochrony zabytków przeszłości zyskuje zasłużonych i zaprawionych w tej dziedzinie działaczy.

Bardzo poważnym zadaniem było dla Towarzystwa przejęcie, odbudowa i uruchomienie zniszczonych w czasie wojny **schronisk turystycznych** zarówno własnych jak i poniemieckich. Wydział Turystyki Ministerstwa Komunikacji postanowił przyjąć Towarzystwu z wydatną pomocą finansową w tej dziedzinie. I tak, w roku 1948 Ministerstwo Komunikacji na inwestycje schroniskowe Pol. Tow. Krajoznawczego przekazało 26,860,000 zł, zaś na rok 1949 — 40,500,000 zł. Należało kwoty powyższe w sposób racjonalny rozprowadzić i wykorzystać zgodnie z przeznaczeniem. Zarząd Główny, jak i inne komórki PTK nie dysponują wystarczającym płatnym personelem, któryby cały swój czas mógł poświęcić sprawom Towarzystwa. Opieramy się dotąd w swej działalności wybitnie na społecznej pracy naszych działaczy terenowych. Należy stwierdzić, że tymi siłami zdołaliśmy w sposób racjonalny wykorzystać przyznane na cele inwestycji w schroniskach kredyty i wiele schronisk uruchomić. W chwili gdy piszemy niniejsze sprawozdanie, Polskie Towarzystwo Krajoznawcze dysponuje następującymi czynnymi schroniskami:

L. p.	Nazwa schroniska i Oddział nim się opiekujący	Ilość miejsc	Data uruchomienia	L. p.	Nazwa schroniska i Oddział nim się opiekujący	Ilość miejsc	Data uruchomienia
Woj. białostockie				Woj. krakowskie			
1	Augustów — nad jez. Necoko (Oddział P. T. K. w Augustowie)	150—300	VIII-1948	9	Jordanów - Chrobacze (Oddział Myślenice)	30	1949
2	Nad jez. Wigry — (Oddział Suwałki)	60	VII-1947	10	Myślenice - Zarabie (Oddział Myślenice)	60	VII-1948
Woj. kieleckie				11	Zakopane — im ks. Stolarczyka (w administracji P. T. T.) (Oddział P. T. K. w Krakowie)	100	1947
3	Częstochowa — (Oddział Częstochowa)	25	VIII-1948	Woj. olsztyńskie			
4	Kielce — wspólnie z P.C.K. i Izba Przem. - Handl. (Oddział Kielce)	50	1948	12	Kętrzyn (Oddział Kętrzyn)	20—60	VI-1949
5	Kroczyce — Jura Krakowsko - Częstochowska (Oddział Częstochowa)	50	V-1948	13	Krutynia (Oddział Mragowo)	30—150	VI-1948
6	Sandomierz—(Oddział Sandomierz)	20	1949	14	Lalka (Okręg P. T. K. w Olsztynie)	30	VI-1948
7	Św. Katarzyna — (Oddział Kielce)	100	1946	15	Lidzbark Warmijski (Oddział Lidzbark)	50—150	VII-1948
8	Św. Krzyż (Oddział Kielce)	100	VI-1948	1	Mikołajki (Oddział Mragowo)	80	VII-1948

L. p.	Nazwa schroniska i Oddział nim się opiekujący	Płóść miejsce	Data uruchomienia
17	Mragowo (Oddział Mragowo)	30	VI-1949
18	Olsztyn, Wysoka Brama (Oddział Olsztyn)	100—150	X-1948
19	Olsztyn, ul. Bałtycka 1 (Oddział Olsztyn)	100—200	X-1947
20	Orzysz (Okreg w Olsztynie)	30	VI-1949
21	Pisz (Okreg w Olsztynie)	50—80	VII-1948
22	Pluszki k. Ostródy (Okreg w Olsztynie)	40	VI-1949
23	Ruciane (Oddział Mragowo)	30—50	VI-1948
24	Św. Lipka (Oddział Ketrzyn)	60—100	VII-1948
25	Wegorzewo (Oddział Wegorzewo)	50	VIII-1948
26	Wilkasy (Oddział Giżycko)	80—100	VI-1948
Woj. Pomorskie			
27	Toruń (Oddział Toruń)	30	V-1948
Woj. Poznańskie			
28	Ostrów Lednicki k. Gniezna (Oddział Gniezno) (chwilowo nieczynne)		1948
Woj. Szczecińskie			
29	Międzyzdroje (Oddział Międzyzdroje)	30—80	w organizacji
30	Słupsk (Oddział Słupsk)	40	VI-1949
31	Stargard n. Iną (Oddział Stargard)	30—150	VIII-1948
32	Szczecin (Oddział Szczecin)	200	VI-1948
33	Ustka (Oddział Słupsk)	40—60	IV-1949

Jak wynika z powyższej tabeli w r. 1946 uruchomiono 1 schronisko, w r. 1947 — 5, w r. 1948 — 22, w r. 1949 — 17 (względnie w trakcie uruchamiania).

Najpoważniejszym dorobkiem w dziedzinie schronisk może się wykazać Okreg Olsztyński P. T. K., który dzięki sprężystości poszczególnych członków Zarządu Okregu i miejscowych Oddziałów zdołał zabezpieczyć i odbudować już w roku 1948 piętnaście schronisk.

L. p.	Nazwa schroniska i Oddział nim się opiekujący	Płóść miejsce	Data uruchomienia
34	Woj. warszawskie Granica — Puszcza Kampinowska Oddział Warszawa)	30	VI-1947
Woj. Wrocławskie			
35	Gryfów Śląski (Oddział Jelenia Góra)	50—80	1949
36	Karkonoska Przełęcz — Odrodzenie (Oddział Jelenia Góra)	100—150	XII-1948
37	Perla Zachodu k. Jel. Góry (Oddział Jel. Góra)		1949
38	Sobótka k. Wrocławia (schronisko dolne w Sobótce) (Oddział Wrocław)	40	VI-1948
39	Szklarska Poręba — Kochanówka (Oddział Jel. Góra)	10	VIII-1948
40	Śleza (schronisko górne w Sobótce k. Wrocławia) — (Oddział Wrocław)	100	VI-1948
41	Świeradów-Zdrój (Oddział Jel. Góra)		VI-1949
42	Świeradów-Zdrój (Oddział Jel. Góra)		VI-1949
43	Szczawno-Zdrój — Hotel Turyst. (Od. Wałbrzych)	70	IV-1949
44	Szczawno-Zdrój — Dom Turyst. (Od. Wałbrzych)	70	IV-1949
45	Szczawno-Zdrój — Ustronie (Oddział Wałbrzych)	60	w organizacji

Ogółem ok. 2,500 — 3,500 miejsc

W roku 1949 główny nacisk położony będzie na okreg Szczeciński, gdzie PTK zamierza przygotować około 10 schronisk, nie zaniedbując innych ważnych dla turystyki terenów. Poniżej podane miejscowości zgodnie z Państwowym Planem Inwestycyjnym mają w roku 1949 przeprowadzić odbudowę schronisk P. T. K. względnie otrzymać wyposażenie:

Schronisko i oddział przeprowadzający odbudowę	Schronisko i oddział przeprowadzający odbudowę	Schronisko i oddział przeprowadzający odbudowę
Woj. gdańskie		
1. Bisia Góra (Oddział Gdańsk)		
2. Elbląg (Oddział Elbląg)		
3. Krynica Morska (Oddział Gdańsk)		
4. Puck (Oddział Gdańsk)		
5. Suchacz — (Oddział Gdańsk)		
Woj. kieleckie		
6. Chęciny — (Oddział Kielec)		
Woj. krakowskie		
7. Łysina k. Myślenie — (Oddział Myślenie)		
8. Kraków — przystań wioślarska — (Oddział Kraków)		
Woj. lubelskie		
9. Chełm — (Oddział Chełm)		
10. Kazimierz Dolny n. Wisłą — (Oddział Kazimierz Dolny) (prowizoryczne w szkole)		
11. Kazimierz Dolny n. Wisłą — (Oddział Kazimierz Dolny)		

Schronisko i oddział przeprowadzający odbudowę	Schronisko i oddział przeprowadzający odbudowę	Schronisko i oddział przeprowadzający odbudowę
12. Lublin — (Oddział Lublin)		34. Warszawa (Zarząd Główny P. T. K.)
13. Puławy — przystań-schronisko — (Oddział Puławy)		Woj. wrocławskie
Woj. Olsztyńskie	Woj. szczecińskie	35. Bardo (Oddział Wałbrzych i Ziębice)
14. Frombork (Okręg w Olsztynie)	22. Bytów (okręg w Szczecinie)	37. Jelenia Góra (Oddział Jelenia Góra)
15. Olsztyn — (dawny hotel „Syrrena“ — (Oddział Olsztyn)	23. Czaplonek (Okręg w Szczecinie)	38. Miedzygórze — (Kłodzkie) — Oddziały Wałbrzych i Ziębice)
16. Orneta — (Okręg w Olsztynie)	24. Darłowo (Okręg w Szczecinie)	39. Rubież (Karkonosze) — (Oddział Jel. Góra)
17. Pasłęk — (Oddział w Pasłęku)	25. Dziwnów (Okręg w Szczecinie)	41. Śnieżnik (Kłodzkie) — (Oddziały Wałbrzych i Ziębice)
18. Reszel (Oddział w Biskupcu)	26. Klauszewo (5 Jezior) k. Połczyna (Oddział Połczyn)	42. Wałbrzych (Oddział Wałbrzych)
19. Wilkasy — II-e schronisko (Oddział w Giżycku)	27. Miedzyzdroje — Kawcza Góra — (Oddział Miedzyzdroje)	43. Ziębice (Oddziały Wałbrzych i Ziębice)
Woj. pomorskie	28. Połczyn - Zdrój (Dom Młodzieżowy) — (Oddział Połczyn)	
20. Włocławek (Oddział Włocławek)	29. Połczyn - Zdrój (Dom Leśników) — (Oddział Połczyn)	
Woj. poznańskie	30. Smoldzin ^o (Oddział Słupsk)	
21. Zielona Góra (Oddział Zielona Góra)	31. Świnoujście (Okręg w Szczecinie)	
	Woj. warszawskie	
	32. Kampinos (Oddział Warszawa)	
	33. Warka (Oddział Warka)	

Roztoczenie opieki nad ok. 90 schroniskami wymagać będzie ze strony Zarządu Głównego P. T. K. zaangażowania odpowiednich sił, które ułatwią czynnikom społecznym w Oddziałach i Okręgach PTK właściwą realizację zakreślonych planów. Ministerstwo Komunikacji w całości poparło nasze zamierzenia, wykazując duże zrozumienie dla sprawy zagospodarowania turystycznego kraju i wysiłków społecznych instytucji krajoznawczo-turystycznych. Realizacja zakreślonych planów inwestycyjnych nie będzie łatwa. Wymagać będzie dużego wysiłku zarówno ze strony Zarządu Głównego, jak i Oddziałów i Okręgów P. T. K.

Akcją wydawniczą Zarządu Głównego oparta była w okresie sprawozdawczym na kontynuowaniu naszych miesięczników — Ziemi — i —Orlego Lotu — oraz na wydawnictwach specjalnych. W roku 1948 redaktorem „Ziemi“ był dr. Franciszek Uhoreczak w Krakowie. W roku 1949 redakcja przeniesiona została do Warszawy, a piśmno nasze redaguje Komitet Redakcyjny z dr. Stanisławem Leszczyckim na czele. Idąc po linii przeobrażeń programowych, „Ziemia“ przeznacza obecnie więcej niż dotychczas miejsca na sprawy instrukcyjne, związane z upowszechnieniem krajoznawstwa.

Czołowe miejsce w „Ziemi“ zajmują w r. 1949 artykuły wstępne o charakterze programowym omawiające ogólne problemy związane z turystyką i krajoznawstwem, z kolei 2 — 3 artykuły monograficzne, osobowe, a następnie dział zwany „Poradnik Krajoznawczy“ zawierający artykuł mający być

pomocą w organizowaniu krajoznawstwa w rozmaitych jego formach i w różnych środowiskach. Numer zamyka kronika wzbogacona w br. o dział „Krajoznawstwo w Związkach Zawodowych“ i Biuletyn P. T. K., który stał się już integralną częścią „Ziemi“. W roku 1948 wydano 10 numerów „Ziemi“, w tym 2 podwójne, tj. 7/8 i 10/11 (łącznie rocznik 1948 liczy 288 stron). Rocznik ten zawierał 268 ilustracji. W b. r. wydano 4 numery „Ziemi“ po 24 str. objętości (łącznie 96 stron) w tym jeden podwójny 4/5. Nakład „Ziemi“ wynosił w roku 1948 do lutowego n.-ru łącznie 5.000 egz. miesięcznie. Nr. kwietniowy z okazji Zjazdu Kół Kraj. Młodz. Szk. w W. wie miał 6.500 egz., od nr. 3 z r. 1948 drukuje się 6.000 egz. „Ziemi“.

„Orli Lot“ — czasopismo krajoznawcze dla młodzieży, wychodzi w Krakowie pod redakcją prof. Leopolda Węgrzynowicza.

W roku 1948 ukazało się 9 numerów „Orlego Lotu“ o łącznej objętości 176 stron (63 ilustracje). Wśród tych numerów jeden był podwójny (Nr 1—2) o 32 stronach druku, a jeden potrójny (7-8-9) również o 32 str. Pozostałe n-ry liczyły po 16 str. Nakład numerów do czerwca łącznie wynosił 1500 egz. mies., n-rów 7-8-9 i 10 po 3000 egz., 11 i 12 po 2500 egz. W osobnej odbite (1000 egz.) wydano artykuł prof. J. Staśki z nr. 12-go) p. t. „Wytyczne programu pracy w Kołach Krajoznawczych“.

W r. 1949 wydano 5 numerów, w tym jeden podwójny 1—2 o 32 str. objętości, pozostałe 3, 4, 5 i 6) po 16 str. łącznie 96 str. (36 ilustracji). Nakład 1—2, 3 i 4 po 2500 egz., 5 i 6 po 3000 egz. Ponadto w odbite z Nr 6 wydano 1000 egz. kwestionariusza do sprawozdań.

Ze względu na trwałą wartość niektórych artykułów drukowanych na łamach „Ziemi” postanowiono niektóre z nich w formie odbitki drukować w specjalnym wydawnictwie

Bibliotecze Krajoznawczej. W „Bibliotecze Krajoznawczej” ukazały się dotąd następujące tomiki mogące zastąpić do pewnego stopnia przewodnik krajoznawczy:

Autor	Tytuł	Ilość stron	Wysokość nakładu (egz.)	Cena (zł)
W. Szremowicz	Dokąd się wybrać z Sopotu	32	1100	60
J. Staśko	Darłowo	32	1100	60
J. Staśko	Kamień Pomorski	32	1500	60
J. Staśko	Koszalin	32	1500	60
A. S. i J. Kołodziejczyk	Zelazowa Wola	24	3000	50
J. Frankowski	Kolobrzeg	32	1500	60

Poza Biblioteczką Krajoznawczą wydano 2 odrębne broszury oraz wyżej wspomniany informator dla wczasowiczów o Spale:

Autor	Tytuł	Ilość stron	Wysokość nakładu (egz.)	Cena (zł)
K. Sosnowski	Jnrski szlak „Orlich Gniazd”	24	1050	40
St. Leszczycki	Krajoznawstwo na usługach upowszechnienia kultury i poznania Polski Współczesnej	24	1000	25
	Spała—Informator dla wczasowiczów	16	3000	15

Broszurki te mają być pomocą przy organizowaniu krajoznawstwa w świetlicach i innych komórkach życia społeczno-kulturalnego. Staraniem Zarządu Głównego przy pomocy finansowej Prezydium Rady Ministrów wydano serię dwudziestu pięciu pocztówek krajoznawczych w ogólnym nakładzie 125.000 sztuk. Nakład został już wyczerpany. Obecnie przygotowuje się serię około 120 innych pocztówek krajoznawczych oraz bogatą serię pocztówek z wycinankami łowieckimi. Wydaniem tych pocztówek kieruje Oddział warszawski P. T. K. mając zapewnioną podstawę finansową tej imprezy. Oddziały pragnące w serii tych pocztówek ujrzeć fotografie własnych osobliwości krajoznawczych, mogą zlecić wydanie ich Oddziałowi warszawskiemu P. T. K. (Wáleza 22).

Dla zagranicy Zarząd Główny przygotował barwne dzieło w języku angielskim pt.: Gdańsk — Gateway of Poland. To wydawnictwo jest subwencjonowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

W ramach współpracy z „Naszą Księgarnią” realizuje się cykl wydawniczy pt.: „Piękno Polski”. Z tego cyklu ukazał się pierwszy tomik pt.: „Mazury i Warmia”. W druku są tomiki poświęcone Szczecinowi, Pomorzu Zachodniemu, Ziemi Kłodzkiej, Podhalu, Górnemu Śląskowi. W ramach współpracy z „Czy-

telnikiem” realizuje się cykl przewodników krajoznawczych. Ukazał się z tego cyklu „Szczecin” — w przygotowaniu są tomiki, poświęcone Olsztynowi i jeziorom mazurskim, Łodzi i okregowi przemysłowemu łódzkiemu, wybrzeżu Pomorza Zachodniego i Szwajcarii Połczyńskiej, Warszawie, Wilanowowi.

Zarząd Główny prowadzi też popularyzację krajoznawstwa, współdziałając z dyrekcją Polskiego Radia, która w okresie ferii letnich 1948 roku wprowadziła do programu audycji raz w tygodniu pogadanki krajoznawcze, opracowane przez działaczy P. T. K. Akcja ta prowadzona będzie również i w sezonie letnim roku 1949.

Wystawa objazdowa P. T. K. poświęcona pięknu Ziemi Odzyskanych w fotografii kończy swą działalność. Gościła ona w następujących miastach: w Warszawie, Częstochowie, Piotrkowie, Łodzi, Kielcach, Tarnobrzegu, Sandomierzu, Lublinie, Białymstoku, Włocławku, Toruniu, Bydgoszczy, Olsztynie, Gdańsku, Słupsku, Połczynie, Stargardzie. Wystawę zwiedziło około 100.000 osób. Wiele oddziałów P. T. K. umiało dać ekspozycjom efektowną oprawę, dzięki czemu wartość kształcąca wystawy znacznie została podniesiona.

Akcje krajoznawczą prowadzi Towarzystwo również i na odcinku młodzieżowym za po-

średnictwem **Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej P. T. K.** Kolami kieruje Komisja Kół Krajoznawczych w Krakowie pod przewodnictwem profesora Leopolda Węgrzynowicza przy współudziale tamtejszych działaczy. W Warszawie przy Zarządzie Głównym działa filia tej Komisji pod przewodnictwem Jadwigi Jaroszowej. Komisja w r. 1948 zorganizowała ogólnopolski Zjazd Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w Warszawie, zaś na rok 1949 przewidziała zjazdy okręgowe. W sezonie letnim 1948 r. Kola Krajoznawcze zorganizowały 14 obozów krajoznawczych przeważnie dwutygodniowych. Komisja ma w swej niekompletnej kartotece zarejestrowanych 286 Kół Krajoznawczych, łączących około 25.000 członków spośród młodzieży. O charakterze pracy Kół pisaliśmy szczegółowiej w numerze 3 (26) Biuletynu P. T. K. z miesiąca marca 1949 r.

Z Komisją krakowską dzielnie współdziałają Okręgowe Komisje Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, w szczególności zaś Komisja Śląska w Zabrzu, Gdańska, Rzeszowska, Warszawska. Reformy społeczne głęboko sięgające w życie naszego Państwa, realizowane są również i na odcinku młodzieżowym, na którym stwierdzamy dążenie do zharmonizowania i skoordynowania rozproszonych nieraz wysiłków organizacji młodzieżowych. Zarząd Główny P. T. K. czyni starania, o stworzenie dla naszych Kół Krajoznawczych właściwej pozycji w systemie organizacji młodzieżowych o charakterze pomocniczo-naukowym i wychowawczym. To samo dążenie do skoordynowania wysiłków instytucji krajoznawczo-turystycznych w kraju obowiązuje Polskie Towarzystwo Krajoznawcze jako całość. Dlatego też Zarząd Główny w roku sprawozdawczym prowadził rozmowy z bliskim nam **Polskim Towarzystwem Tatrzańskim**, powołując dla tych celów specjalną Komisję Porozumiewawczą, w której skład wchodziłi zarówno przedstawiciele P. T. K. jak i P. T. T. Komisja Porozumiewawcza odbyła kilka posiedzeń i stwierdziła, że wobec pokrewnych celów obu organizacji i wspólnoty ideowej należałoby doprowadzić do ich połączenia. Komisja przedłożyła Zarządowi Głównym swoją jednomyślną opinię celem zajęcia przez nie stanowiska i zgłoszenia odpowiednich wniosków na dorocznych Walnych Zjazdach Delegatów. Jako minimum Komisja stwierdziła konieczność ścisłej współpracy obu pokrewnych instytucji oraz celowość przeprowadzenia takich kroków, które w przyszłości doprowadzą do złączenia P. T. K. i P. T. T. w jedną organizację. Zjazdy Delegatów P. T. T. i P. T. K. w r. 1949 podejmą w tej sprawie wiążące uchwały.

Dużą pomoc w pracach Towarzystwa przy-

noszą Okręgi P. T. K. Najżywiej działają okręgi Olsztyński i Rzeszowski. Poza tym mamy zorganizowane okręgi w Lublinie i Szczecinie. W innych województwach funkcje okręgów pełnią oddziały P. T. K. w miastach wojewódzkich.

Zarząd Główny starał się utrzymać osobisty kontakt członków Prezydium z poszczególnymi Oddziałami P. T. K. Zarówno Prezes P. T. K., dr. Stanisław Leszczycki, jak i członkowie Prezydium J. Kołodziejczyk, K. Staszewski, S. Lenartowicz, W. Kowalski, wreszcie kierownik biura Z. Tokarski odbyli szereg wyjazdów w teren w sprawach organizacyjnych. Podkreślić należy, że Prezes P. T. K., dr. Stanisław Leszczycki odwiedził osobiście większość oddziałów P. T. K. Codzienne obowiązki służbowe poszczególnych członków Prezydium znacznie utrudniają dysponowanie czasem dla spraw P. T. K. w terenie. Tym się tłumaczy, że kilka zapowiadanych wyjazdów w teren nie doszło do skutku.

W miarę swoich skromnych możliwości Zarząd Główny wspierał finansowo konkretne potrzeby niektórych oddziałów i okręgów. Pomocy tej udzielał bądź w formie doraźnych subwencji, bądź zwalniając niektóre oddziały z obowiązku płacenia należności z tytułu par. 12 Statutu.

Praca w Oddziałach P. T. K.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze liczy obecnie 72 Oddziały. Z tej liczby 53 Oddziały nadesłały sprawozdania z rocznej działalności za rok 1948. W okresie sprawozdawczym powstało dziesięć nowych Oddziałów, od których pełnego sprawozdania należy oczekiwać dopiero za rok. Są to Oddziały w Białej Podlaskiej, Bielsku Podl., Chełmie, Kazimierzu Dolnym, Jarocinie, Tezewie, Opocznie, Paśleku, Zakroczymiu, Zamościu. Niewykazujące dotąd żywszej działalności Oddziały w Kaliszu, Inowrocławiu, Wałbrzychu, Łowiczu, Międzyrzeczu ożywiły się, powołały w okresie sprawozdawczym nowe Zarządy i zabrały się do pracy. Sprawozdań nie nadesłały następujące czynne Oddziały: w Kołobrzegu, Międzyzdrojach, Mrągowie, Sochaczewie. Nie wykazały w roku 1948 działalności Oddziały PTK w Działdowie, Krośnie, Radomsku, Szamotułach, Ziębicach.

Członków liczy Towarzystwo 5783 (w roku 1947 — 3740), oraz około 25.000 członków Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej. Do najliczniejszych Oddziałów zaliczymy Oddział w Warszawie (1015 czł.), Augustowie (364 czł.), Piotrkowie (300 czł.). Duże zainteresowanie dla spraw PTK wykazują Augustów, gdzie na doroczne zebranie przybywa ponad 200 członków, Łęczycę i Kraków. Przeciętnie nasze Oddziały opierają się na zespołach od 30

do 80 osób płacących tytułem składki miesięcznej przeważnie 40 zł., z czego na podstawie par. 12 Statutu 30 zł. przekazuje się do kasy Centrali. Skromna podstawa finansowa działalności Oddziałów, przepracowanie naszych działaczy innymi zajęciami, brak płatnego personelu w biurach Oddziałów, oto stale spotykane trudności w realizacji nakreślonych planów. Mimo tych trudności Oddziały nasze mogą się wykazać pomyślnymi wynikami pracy, opartej wyłącznie na wysiłku o charakterze społecznym.

Akcje odczytowa organizowało 29 Oddziałów (w r. 1947 — 22 Oddziały), urządzając 159 odczytów (w r. 1947 — 109) przy udziale 12.740 słuchaczy (w r. 1947 — 8.570). Niezależnie od tego prelegent objazdowy PTK Kazimierz Rapacz wygłosił w świetlicach robotniczych, wezrasowych, szkolnych, wojskowych oraz w salach odczytowych 178 odczytów przy udziale

Hotel Turystyczny P. T. K. w Szczawnie-Zdroju k. Wałbrzycha.

ok. 17.000 osób. Łącznie więc akcja odczytowa PTK w okresie sprawozdawczym objęła ok. 30.000 słuchaczy. Podkreślić należy, że w liczbie naszych odczytów notujemy również specjalne prelekcje dla Związków Zawodowych organizowane przez P. T. K. Najwyższą akcją odczytową wykazały oddziały PTK w Warszawie, Gdańsku, Olsztynie, Włocławku, Kielcach, Myślenicach.

Akcje wycieczkowa podjęło 38 Oddziałów (w roku 47 — 32 Oddziały), organizując 342 wycieczki we własnym zakresie (w r. 47 — 403 wycieczki), liczące 14.651 uczestników. Część tych wycieczek zorganizowano specjalnie dla członków Związków Zawodowych. Przyjęto i wprowadzono 663 wycieczki (w r. 1947 — 244) liczące 49.233 uczestników (w r. 1947 — 13.000). Dużą żywotność w zakresie organizowania i wprowadzania wycieczek wykazały następujące Oddziały: Kraków (232 wycieczki); Warszawa

(140 wycieczek); Szczecin (77 wycieczek); Sandomierz (63 wycieczki); Poznań (52 wycieczki); Olsztyn (47 wycieczek); Gdańsk (42 wycieczki); Puławy (39 wycieczek); Łęczycza (38 wycieczek); Kielce (38 wycieczek); Tomaszów Mazowiecki (25 wycieczek). Oddział w Stargardzie nad Iną zorganizował we własnym zakresie 7 długodystansowych wycieczek liczących 1200 uczestników.

Kursy dla przewodników zorganizowano w następujących Oddziałach PTK: w Elblągu, Gdańsku, Katowicach, dwa kursy w Kętrzynie (88 uczestników), w Krakowie (120 uczestników), Łęczycy, Łodzi, Piotrkowie, Poznaniu (97 uczestników), w Puławach Słupsku, Tomaszowie Mazowieckim, Wałbrzychu, Warszawie, Wrocławiu, Lublinie. Łącznie w okresie sprawozdawczym zorganizowano 16 kursów (w roku 1947 — 13) dla 657 uczestników.

Akcja wydawnicza Oddziałów P. T. K. może wykazać się własnym dorobkiem: I tak: Oddział w Jeleniej Górze wydał serię pocztówek, Oddział w Myślenicach serię 14 pocztówek w nakładzie 12.000 egzemplarzy oraz Przewodnik po Ziemi Myślenickiej, Olsztyn ulotkę-pocztówkę z mapką jezior mazurskich, Ostrowiec Kielecki wydał pocztówki, Oddział we Włocławku — krótki informator i przewodnik po Włocławku, Oddział w Zielonej Górze — krótki kalendarz wycieczek krajoznawczych. Współpracując z Polskim Archiwum Krajoznawczym w Oddziale Warszawskim wydano: 1 dzień w Warszawie, Wilanów, Czersk, Pomorze Zachodnie, Oddział w Lublinie wydał album pod tytułem: Architektura Lublina.

Dzięki przeprowadzonemu porozumieniu z Naczelną Dyrekcją Muzeów sprawa **zbiórów muzealnych PTK** wchodzi na nowe tory. Zgodnie z ułożonym planem Polskie Towarzystwo Krajoznawcze przystępuje do zorganizowania do tej pory zawieszonych bądź też zupełnie nowych placówek muzealnych. W okresie sprawozdawczym działały następujące muzea PTK: w Piotrkowie, w Tomaszowie Mazowieckim, Włocławku, Muzea w Sandomierzu i Łowiczu będą wkrótce restytuowane, odbudowuje się dla nich odpowiednie pomieszczenia. Poza tym zbiory muzealne jeszcze nie wykorzystane zanotowane są w następujących Oddziałach: w Kętrzynie, Myślenicach, Olkuszu, Ostrowcu Kieleckim, Puławach, Sobótce, Stargardzie n/I, Warce. **Biblioteki** lub ich zaczątki notujemy we wszystkich oddziałach PTK. Ułatwia tę sprawę fakt, że Zarząd Główny wszystkie swe wydawnictwa książkowe przesyła Oddziałom bezpłatnie do ich bibliotek. Największą biblioteką krajoznawczą jest biblioteka Zarządu Głównego PTK licząca po uporządkowaniu 5.000 pozycji. Poza tym mamy do zanotowania następujące większe biblioteki krajoznawcze

w Oddziałach: Płock — 2000 tomów, Radom — 1500, Kielce — 1200, Warszawa — 570, Białystok — 436, Kętrzyn — 300, Kraków — 183 książki i 410 map, Łódź — 287, Poznań — 252, Olsztyn — 207, Włocławek — 180, Lublin — 132.

Zbiory fotograficzne gromadzą 23 Oddziały, mając do dyspozycji około 3000 zdjęć przeważnie z własnego regionu, oraz 220 klisz. Ponadto zbiory fotograficzne Zarządu Głównego PTK mają obecnie 2000 klisz.

Sprawami schronisk turystycznych zaabsorbowane były 23 Oddziały. Sprawy te wymagały wiele zachodu, gdyż należało przejąć schronisko, zabezpieczyć, ustalić dozór, opracować plany, ogłosić przetarg, pozyskać kredyty, być odpowiedzialnym za każdą uzyskaną złotówkę, dozorować prace budowlane, przyjąć wykonane

Schronisko P. T. K. w Św. Lipce k. Kętrzyna (woj. olsztyńskie).

roboty, rozliczyć się z instytucją subwencjonującą, zakrzętnąć nad urządzeniem schroniska, wyszukać odpowiednie siły do administrowania i prowadzenia schroniska. Wszystkie te sprawy częstokroć całkowicie absorbowały działalność Zarządów Oddziałów, i gdyby te Oddziały nie prowadziły w tym okresie żadnej innej działalności, ich zasługa na odcinku krajoznawczo - turystycznym będzie poważna. Z dużą pomocą śpieszyły swym Oddziałom Okręgi olsztyński i szczeciński.

W roku sprawozdawczym w różnych terminach uruchomiono 30 schronisk PTK. Mimo, że uruchomienie nastąpiło dość późno, gościły one 11 935 osób i udzieliły 22 653 noclegów. Niezależnie od tego, przez schroniska nasze przeszła wielka liczba turystów nie korzystających z noclegów i dlatego w liczbach niezarejestrowana. Największą liczbę noclegów notowano w następujących schroniskach: Olsztyn — 9 874 noclegi, Szczecin — 3 730, Św. Krzyż — 2 500, Toruń — 2 000, Augustów — 1 500, Kielce — 932,

Św. Katarzyna — 800, nad Wigrami — 536, Wilkasy — 213, Stargard — 200, Lidzbark — 109.

Różne. Niezależnie od wyżej wyszczególnionych prac 16 Oddziałów zajętych było zorganizowaniem u siebie wystawy objazdowej PTK. Oddział w Kielcach urządził wystawę „Piękno Kielce”. Oddział w Piotrkowie pracuje wytrwale nad odbudową zamku Kazimierzowskiego w Piotrkowie. Oddział w Elblągu umieścił na zabytkach tablice z informacją krajoznawczą. Oddział kielecki wspólnie z Kuratorium prowadził powszechny uniwersytet regionalny. Oddział krakowski ujawnił dużą inicjatywę w zorganizowaniu nowych form życia wewnętrznego Towarzystwa. Oddział w Łęczycy przyczynił się poważnie do zorganizowania muzeum Ziemi Łęczyckiej, będącego własnością Wydziału Powiatowego oraz do zorganizowania wystawy matejkowskiej w Łęczycy. Oddział w Łodzi opracował dla prasy codziennej artykuły o treści krajoznawczej. Oddział Pabianicki żywo współdziałał w uruchomieniu muzeum miejskiego w Pabianicach. Oddział rzeszowski wykazał dużą inicjatywę w organizowaniu współpracy członków Oddziału z Kółkami Krajoznawczymi Młodzieży i ze Związkami Zawodowymi, bardzo żywe formy propagandy idei krajoznawczej. Oddział w Stargardzie przyczynił się do uporządkowania w Pyrzycach historycznego miejsca pierwszego chrztu Pomorzan. Oddział w Warce krząta się żywo nad upamiętnieniem miejsc związanych z nazwiskiem Kazimierza Pułaskiego i Piotra Wysockiego. Oddział warszawski wyznakował szlaki w Puszczy Kampinowskiej, zorganizował miesiąc propagandy. Oddział wrocławski organizował w domu PTK interesujące imprezy kulturalne. Oddział w Zielonej Górze żywo współpracuje z miejscowym kołem fabrycznym PTK.

Niemal wszystkie Oddziały nawiązały łączność ze Związkami Zawodowymi, których przedstawiciele zasiadają w Zarządach Oddziałów i Okręgów. W miastach wojewódzkich notujemy ścisłą współpracę z referentami turystycznymi urzędów wojewódzkich i dyrekcji kolejowych. W okręgowych zarządach PTK zasiadają przedstawiciele wojewódzkich Rad Narodowych i okręgowych komisji Związków Zawodowych. Referenci turystyczni kuratorów współpracują z miejscowymi komórkami PTK i najczęściej zasiadają w ich zarządach.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze wkroczyło na drogę, która prowadzi do upowszechnienia krajoznawstwa w oparciu o szerokie podstawy społeczne. Czeka nas praca wdzięczna, ale wymagająca ofiarnego wysiłku.

Wykaz Oddziałów Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

L. P.	Oddział P. T. K. i adres	Data założenia wzgl. wznowienia działalności Oddziału po wojnie	Ilość członków (31. XII. 48.)
1	Augustów, Inspektorat Szkolny	3. XII. 1947	364
2	Biała Podlaska, Gimnazjum Handlowe, ob. A. Sędzimir	20. XII. 1948	20
3	Białystok, Mickiewicza 1, Państw. Lic. Pedagog.	16. XII. 1945	200
4	Bielsk Podlaski, Mickiewicza 6	10. V. 1948	22
5	Biskupiec, Chrobrego 12 Pow. Zarz. Drogowy	18. III. 1948	29
6	Bydgoszcz, Konarskiego 2.	18. VI. 1946	22
7	Chelm Lubelski, Lubelska 1.	4. XII. 1948	22
8	Częstochowa, Raclawicka 2	7. VI. 1947	89
9	Działdowo, Dworcowa 26.	11. VI. 1946	29
10	Elbląg, Ratuszowa 10	25. VI. 1947	41
11	Gdańsk, Województwo, Wydział Kultury i Sztuki	14. IV. 1946	80
12	Giżycko, Daszyńskiego 13, Pow. Zarz. Drogowy	30. VII. 1946	111
13	Gniezno, Stalina 6, m. 4	1. I. 1947	23
14	Inowrocław, Jacewo 40, Szkoła powszechna	1. IV. 1948	26
15	Jarocin, ob. Z. Janowska, kier. szkoły Nr 2	11. XII. 1948	12
16	Jasło, Staszica 10	1. XII. 1946	23
17	Jelenia Góra, 1 Maja 41	14. VII. 1947	60
18	Kalisz, Majkowska 9	18. X. 1948	30
19	Katowice, Rynek Gł. II, n. 2	(reorganizacja) 2. III. 1946	98
20	Kazimierz Dolny	20. XI. 1948	40
21	Ketrzyn, Powstańców Warszawy 1	12. II. 1946	24
22	Kielce, Plac Partyzantów 1/2/3	28. I. 1947	180
23	Kłódzko, Aliantów 5, Liceum Pedagogiczne	26. VIII. 1947	15
24	Kołobrzeg, Ratusz K. K. O.	(Oddział obecnie zawieszony) 9. III. 1947	33
25	Końskie, Krakowska 3	18. III. 1948	12
26	Kraków, Grodzka 64 Instytut Geogr.	8. III. 1945	240
27	Krosno, Liceum Pedagog. Prof. Patla Tadeusz	18. IX. 1946	80
28	Lidzbark Warmijski, Wysoka Brama	13. III. 1948	45
29	Lublin, Krakowskie Przedmieście 39, pok. 7	5. X. 1946	90
30	Łęczyca, Plac Kościuszki 32	22. V. 1946	185
31	Łowicz, ul. Stalina 4, Pow. Zarz. Drogowy	16. III. 1946	20
32	Łódź, Zachodnia 15	27. I. 1947	118
33	Międzyrzecz Wlkp., Muzeum regionalne	11. XI. 1947	34
34	Międzyzdroje, Al. Niepodległości 22	14. III. 1948	10
35	Mragowo, Starostwo	26. II. 1948	10
36	Myślenice, Wyspiańskiego 2	1. VIII. 1946	75
37	Olkusz, Mickiewicza 11, I p.	9. IV. 1948	146
38	Olsztyn, Wysoka Brama, Pl. Gen. Świerczewskiego.	18. V. 1946	157
39	Opoczno, Starostwo	18. II. 1949	20
40	Ostrowiec Świętokrzyski, Siennieńska 34, ob. Maria Zakowska	23. IV. 1948	38
41	Pasłęk, Stalina 42	12. III. 1949	42
42	Pabianice, Plac Dąbrowskiego 1, Zamek	10. IX. 1946	35
43	Piotrków Trybunalski, Plac Zamkowy 4, Zamek	27. I. 1946	300
44	Płock, Zacisze 7, ob. K. Modliński	13. VIII. 1946	64
45	Polezyn Zdrój, Roosewelta 1	1. XII. 1946	58
46	Poznań, Mickiewicza 3 m. 7	20. XI. 1945	120
47	Puławy, Biblioteka P. S. N. G. W.	1. III. 1947	65
48	Radom, Nowotki 12, Muzeum Miejskie	28. IX. 1947	30
49	Radomsko, Powiatowy Zarząd Drogowy.	28. IX. 1947	30
50	Rzeszów, II Państw. Liceum Gimn. ul. Daszyńskiego	25. IV. 1948	52
51	Sandomierz, ul. Żeromskiego 6	1. XI. 1945	23

L. p.	Oddział P. T. K. i adres	Data założenia wzgl. wznowienia działalności Oddziału po wojnie	Ilość członków (31.XII.48)
52	Ślupsk, Popławskiego 19. Izba Przem.-Handl.	10.V.1946	46
53	Sobótka, pow. Wrocław	6.VII.1946	24
54	Sochaczew, Gawłowska 2	(Oddział obecnie zlikwidow.) IV-V.1946	22
55	Stargard n. Iną, Futrzana 16	20.VI.1946	45
56	Suwałki, Kościuszki 69	10.III.1946	90
57	Szamotuły	1946	5
58	Szczecin, pl. Batorego 2	23.VIII.1946	180
59	Tarnobrzeg, Ob. K. Bochniewicz, Sąd	30.XII.1946	44
60	Tczew, Kościuszki 32 Mgr O. Świaniewicz	28.IV.1948	61
61	Tomaszów Maz., Św. Antoniego 24	20.V.1946	30
62	Toruń, Legionów 24.	3.V.1945	80
63	Wałbrzych, Słowackiego 16	22.II.1948	65
64	Warka, Warszawska 1	2.IX.1947	36
65	Warszawa, Wilcza 22 m. 8	24.III.1946	1015
66	Wegorzewo, Kraszewskiego 5. Pow. Zarz. Drogowy	14.IV.1948	10
67	Włocławek, Słowackiego 1	21.XII.1945	38
68	Wrocław, Uniwersytet. Inst. Geograficzny.	1.VI.1947	101
69	Zakroczym, Zarząd Miejski	4.V.1949	50
70	Zamość, Ratusz Ob. M. Oleszek	14.XI.1948	29
71	Zielona Góra, Sikorskiego 60	20.V.1946	83
72	Ziębice, woj. Wrocławskie, Zarząd Miejski	5.VII.1947	37

5783